

אסטרטגיה של שלום / יגאל אלון

עצם הכותרת של הרצאתי: "אסטרטגיה של שלום" מגדירה יפה את המערכה בה אנו עומדים- המערכה על השלום. וכמו בכל מערכה, צריך לדעת לא רק מה רצוי, אלא גם מה אפשרי ומה בלתי אפשרי. כשאנו דנים בסכסוך הערבי-ישראלי, שני דברים נראים בעיני כבלתי אפשריים:

- בלתי אפשרי הוא לזכות בביטחון לממש בעתיד, אם המערך האסטרטגי שלנו יושתת על קווי העבר.
- בלתי אפשרי- הוא להגיע לשלום, על בסיס השארות בקווי הפסקת האש של שנת 1967. אי רצון לוותר על אף שטח פירושו, למעשה, העדפת המצב הנוכחי לשנים ארוכות על פני הסדר שלום. כלומר: חתירה ריאלית לשלום חייבת להתבסס על פשרה- פשרה סבירה- שתביא בחשבון שניים:
- שאין לסגת לקווי שביתת הנשק משנת 1949, כי חזרה אל גבולות בלתי בטוחים היא מלחמה בטוחה בעתיד הלא רחוק.
- שבלי נכונות לווייתורים, לא יושם קץ לסכסוך.

ומה אם הצד השני אינו רוצה בפשרה, מה אם אין הוא מוכן לשלום?

התשובה היא, כמובן, כי לפשרה יש יותר סיכויים להתקבל מאשר לעמדה בלתי מתפשרת ואם לא מייד, אז במרוצת הזמן. אבל אפילו אם לא – מוטב שלא אנו, אלא בצד המסרב להתפשר ישא במלוא האחריות להעדרו של השלום באזורנו.

דווקא משום הכרח לאחוז מפעם לפעם באמצעים צבאיים להגנה עצמית, רצוי מאוד שהאלמנטים המתונים במדינות ערב, וכן ידידנו בעולם ידעו, כי מטרתנו האמיתית היא השלום ולא הניצחון בקרבות נוספים. יתר על כן: תהא אשר תהא עמדתו השוטפת של הצד השני, אסור לנו לשמוט את דגל השלום הצודק כערך בסיסי- עקרוני בחיינו, בייחוד לגבי הדור הצעיר.

בלא אהבת השלום ובלא חתירה בלתי נלאית אליו, גם הצודקת במלחמות מתעוותת וסופה לעוות אפילו דמותו של עם מתגונן.

עם בעל טראומות קיומיות כשעמנו לא בנקל יתפתה למשאלות לב נעלות שאין להן כיסוי במציאות. אבל מכאן עד להשלמה פטליסטית כאילו דורות על דורות נצטרך לחיות חבושים קסדות פלדה- הדרך ארוכה מאד ומסוכנת מאד. גם כאשר מכנים את הפטליזם הזה בשם ריאליזם, זהו לכל המוטב, פרגמטיזם קצר ראות, המבקש לנהל את המערכה המדינית על עיצוב המחר באמצעים של האתמול.

השלום הוא פרי של תהליך מורכב אשר יש לטפחו בהתמדה ואין לדעת בוודאות מתי וכיצד הוא יבוא. אך לעולם אין להתייאש ממנו. מי שלא יעשה בהווה כל הדרוש כדי להגיע אליו, עלול להחמיצו גם כאשר תזדמן לידיו סיטואציה נוחה להשגתו. על כן, הרוצה בשלום מחר- ייכון אליו היום, אפילו אם כרגע הוא אינו נראה בהישג יד. עם רציונאלי, גם כאשר הוא נתון במלחמת טרור רצחנית וער לסכנות התחדשות של מלחמה, יכול וחייב לנהל מדיניות שלום רציונאלית. כלומר: לעשות הכול למניעת המלחמה ולהיות מוכן לה, מכל בחינה, אם תפרוץ; להכות בטרוריסטים עד חורמה ובמקביל, לנצל את הפסקת האש כראש גשר להדברות. כל זאת, בלי ליפול בפח האשליות כאילו בנו וברצוננו הטוב בלבד תלויה השגתו של ההסדר.

אין להתעלם ממשקעי האיבה שבלב הערבים, מתהומות התסכול ומשאיפות הנקם המוסיפים לעמוד כמכשול בפני כל פתרון אמת לסכסוך הממושך איתנו. לכן, גם כאשר יושג השלום הוא לא יהיה תוצאה של מהפיכת- לבבות אצלם, אלא פועל יוצא של יחסי כוחות ושל ריאליזם מדיני מפוכח ואכזרי. הפיכחון וההכרה במציאות הם שיביאו את הגורם הערבי להשלמה, להסדר ולשלום. מהפיכת הלבבות בעיקרה תהיה אפשרית לאחר שיושג השלום.

בדבר אחד אני בטוח: למרות המשקעים המרים של העבר, יכולים יהודים וערבים לחיות בשלום לא פחות מצרפתים וגרמנים למשל.